

“GÖÇÜN YARATTIĞI BİREYLER”

Araştırma sorusu: Ayşe Kulin’in *Kanadı Kırık Kuşlar* adlı yapıtında göç izleğinin birey ve toplum üzerindeki etkisi figürler üzerinden nasıl ele alınmıştır?

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3030

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. YAPITTA ELE ALINAN GÖÇ SORUNSALININ NEDENLERİ.....	4
III. GÖÇÜN YARATTIĞI DURUMLAR	7
III. I. YALNIZLIK	7
III.I. I. ELSA	8
III.I.II. SUDE	8
III.II. IRKÇILIK.....	9
III.II. I. GERHARD VE ELSA	10
III.II.II. SUDE	11
III.II.III. ESRA.....	11
III. III. KİMLİK DEĞİŞİMİ.....	12
III. III. I. SUZAN	12
III.III.II. SUDE	13
IV. SONUÇ	14
V. KAYNAKÇA	16

I. GİRİŞ

Göç, insanı ve toplumu derinden etkileyen bir durum olarak tarihsel süreçte sıklıkla yaşanmıştır. Zorunlulukla ya da daha iyi koşullarda yaşama umuduyla gerçekleştirilen bu eylem, kişinin ait olduğu yerden uzaklaşması sonucu karşılaştığı zorluklarla özellikle roman gibi yazınsal türlerde sıklıkla konu olarak işlenmiştir. Ayşe Kulin'in "Kanadı Kırık Kuşlar" adlı yapıtı, çeşitli toplumlar tarafından farklı bir ırka sahip olduklarından dolayı dışlanan ve başka bir uzama göç etmek zorunda bırakılan Yahudi azınlığın toplum içindeki durumunu değerlendiren bir göç edebiyatı yapıtıdır. "Kanadı Kırık Kuşlar"ın bir göç edebiyatı ürünü olarak değerlendirilmesinin sebebi, yapıtın 1930 Almanya'sından başlayarak 2016 Türkiye'sine kadar uzanan ırkçılığın, Yahudi kanına sahip olan bireyleri çeşitli uzamlara göç etmesini ele alması olmuştur. Ayşe Kulin, tipik bir göç edebiyatı yazarından farklı olarak herhangi bir uzama göç etme zorunluluğunda bırakılmamış veya bizzat farklı bir uzama göç edilmemiştir. Ancak Kulin'in babası Nazi Almanya'sı döneminde Hitler'in göçe zorladığı ve zamanın hükümeti tarafından Türkiye'ye davet edilen bir Alman profesöre tercümanlık yapmıştır. Bu da Ayşe Kulin'in göç olgusunu ya da zoraki göç olgusunu kaleme almasındaki etkenlerden biridir.

Yazarın "Kanadı Kırık Kuşlar" adlı yapıtı öğretici nitelik taşımaktadır. Yapıtın dili yalın ve akıcı olmakla beraber yapıt, Türk toplumuna karşı yapılan eleştiriler içermektedir. Yapıt bir kurgu olarak değerlendirilmekle birlikte yazar tarihsel gerçeklere de yer vermektedir. Yapıtta uzam ve zaman yazarın Almanya ve Türkiye tarihine ait yaptığı araştırmalara dayanılarak okura aktarılmıştır. Yapıttaki figürler kurgusal olmakla birlikte, Alman ve Türk tarihinde yer alan bireylerden esinlenilerek yaratılmıştır.

Yapıt, siyasi ve toplumsal nedenlerden dolayı bin dokuz yüz otuzlu yıllarda Almanya'dan Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış olan Yahudileri simgeleyen Şiliman ailesi üzerinden

anlatılmaktadır. Şiliman ailesinin Almanya'dan kaçıışı ve Türkiye'ye yerleşmeleri sonucunda oluşan kişisel ve toplumsal durumlar, okuru Türkiye'de yaşamış olan Yahudi göçmen azınlığın yüzleştiği toplumsal gerçeklik hakkında bilgilendirmektedir. Yapıtta göç olgusunun getirdiği toplumsal ve kişisel gerçekler; yalnızlık, ırkçılık ve öz kimlik değişimi olarak sıralanmaktadır. Bu durumlar yapıttaki yan figürler ile birlikte Elsa, Gerhard, Suzan, Sude ve Esra figürleri üzerinden okura aktarılmıştır.

Yapıtta dört ana bölüm yer almaktadır. Yapıtta her bir bölüm sırasıyla Elsa, Suzan, Sude ve Esra figürlerini odak almaktadır. Yapıtta, Esra'nın odak alındığı bölüm Esra'nın ağzından yani birinci tekil kişili anlatımla okura aktarılırken diğer figürlerin odak olarak alındığı kesitler tanrısal anlatım ile okuyucuya aktarılmıştır. Bu nedenle yapıtın içinde kullanılan anlatım teknikleri, figürlerin karakteristik özelliklerini ve durumlarını belirtmekle birlikte Esra figürünün odak figür olarak alınan figürler hakkındaki düşüncelerini de göstermektedir. Yapıtta, Türk toplumunun Yahudi azınlıklara karşı olan değişimi, Şiliman ailesinin dört kuşak ilerleyişi üzerinden gösterilmektedir.

II. YAPITTA ELE ALINAN GÖÇ SORUNSALININ NEDENLERİ

“Kanadı Kırık Kuşlar” adlı romanda göç eylemi yapıttaki figürler tarafından yapıtın başında Almanya'dan Türkiye uzamına, yapıtın sonunda ise Türkiye'den Almanya uzamında olacak şekilde kurgulanmıştır. Yapıtta belirtilen ilk göç olgusu, Almanya uzamından Türkiye uzamına geçiş ile birlikte olmaktadır. Göçün sebebi, azınlık kesimini oluşturan ve Yahudi ırkına sahip olan bireylerin Almanya toplumu tarafından baskı görmeleri ve dışlanmaları olmuştur. Yahudilere karşı yapılan baskı, Almanya'da yaşayan Yahudi azınlığı temsil eden odak figürler üzerinden iç monolog ve özetleme teknikleri ile birlikte aktarılmıştır. Yapıtın sonunda Esra ve Suzan figürleri tarafından planlanan göç ise Türkiye'den Almanya uzamına doğru olmaktadır.

Yapıtın ilk bölümünde Almanya uzamı ile Elsa ve Gerhard figürleri ve toplum arasındaki karşıtlık, “korku” duygusu üzerinden anlatılmıştır. *“Korkmak. Her şeyden, herkesten korkmak. Avcıdan kaçan bir tavşan gibi, hep her şeyden korkarak yaşamak... Böyle mi olacaktı hayatları bundan böyle? Büyük ihtimalle evet.”* (Kulin, 24) Yapıtın ilk bölümünde, Esra ve Gerhard figürlerinin Alman toplumuna karşı yaptığı eleştiri yer almaktadır. Kurgusal figürler üzerinden yapılan bu eleştiri, aynı zamanda 1930’lu yılların Almanya’sına ait toplumsal gerçekleri de yansıtmaktadır. Ayşe Kulin, bu toplumsal gerçekliği Elsa’nın düşüncelerini iç monolog tekniği ile yapıtına aktarmış, “korku” kavramını yalın bir dille öne çıkartarak okuyucunun bu toplumsal gerçeklik hakkında bilgilenmesini sağlamıştır. Çünkü “korku” duygusu, kişinin göç ile birlikte tanımadığı bir kültür ve çevreyle karşılaşacak olma durumuna karşı hissettiği doğal bir duygudur. Dolayısıyla bilmediği bir coğrafyada yaşamını devam ettirecek olmak Elsa’yı üzmüş, geleceğiyle ilgili belirsizliğe karşı korku duymuştur.

Yapıtta göçün en önemli nedeni insanların “huzur” arayışıdır. Bu durum yapıtın başında yaşlı adam ve Gerhard figürleri arasındaki diyalog üzerinden okura aktarılmıştır. *“İstemem. Huzur getirebiliyor musunuz, onu söyleyin. Yüksek dozda ihtiyacım var.” demişti yaşlı adam.*” (Kulin, 23) Ancak Almanya’da yaşayan Yahudilerin huzurlu bir yaşam sürmediğini öğrenmek Gerhard’ı tedirgin etmiştir. Huzuru göç ettiği yerde bulamamak korkusunu yaşaması onu açmaza sürüklemiştir. Yazar, bu durumu yapıtında işlemekle bir sosyal eleştiride bulunmuş, Almanyanın tutumuna karşı olan tepkisini ortaya koymuştur.

Elsa ve Gerhard Şiliman’nın Almanya uzamından Türkiye uzamına karşı olan göçünün nedenlerine yapıtında yer veren Kulin, bu bölümde 1930’lu yıllarda Almanya’daki toplumsal ve siyasal koşulları da betimlemiştir. Almanya uzamında yaşanan toplumsal ve siyasal olaylar, Gerhard’ın yan figürler ile birlikte yaptığı diyalogların içinde yer almaktadır: *“...Bu yasa Hitler’e istediği*

kanunu çıkartma ve ülkeyi kararnamelerle yönetme yetkisi veriyor. Kısacası damat, Almanya'da parlamental rejim bugün itibariyle sona erdi.'" (Kulin, 39) Yapıtta Gerhard'ın yan figürler ile birlikte yaptığı diyaloglardan bir tanesi ise kayınpederi ile birlikte yaptığı diyalog olmuştur. Yapıttaki yan figürlerden biri olan kayınpeder figürü, yazar tarafından 1930 Almanya uzamının siyasi ve toplumsal yapısını betimleyen bir araç olarak kullanılmıştır.

Yazar, Alman toplumuna karşı yaptığı eleştiriye yapıtın ilerleyen bölümlerinde tekrar yer vermiştir. *"Üşenmeyip bana bu yaşımda nefret mesajları yolluyorlarsa, sana da mutlaka yolluyorlardır... Bir Şiliman olarak burada bir geleceğin yok."* (Kulin, 377) Yapıtın en sonunda ortaya çıkacak olan anlatıcı Esra figürünün tıpkı yapıtın başında toplumun azınlık kesime karşı baskısından dolayı kaçan Gerhard ve Elsa'nın yaptığı zorunlu göçü tekrarlamak durumunda kalması, azınlık kesimi yargılayan toplumun bir eleştirisi olarak alınmıştır.

Yapıtta Türkiye'den İngiltere'ye olan ikinci göçün planlanması, yapıtın başında Suzan'ın Esra'ya yazdığı mektubun içinde belirtilmiştir. *"Uzmanlık eğitimini İngiltere'de tamamlarsan ilerde orda çalışma hatta vatandaş olabilme şansın doğar."* (Kulin, 11) Suzan'ın Esra'ya yazdığı mektup yapıtın en başında yer almaktadır. *"Ama ne çare ki bizim kaderimizde sürekli yer değiştirmek var."* (Kulin, 10) Mektubun yapıtın en başında yer alması, Yahudilere karşı yapılan ırkçılığın farklı uzamlarda ortaya çıktığını göstermektedir. Bir uzamın göçmen azınlığını oluşturan bireylerin toplum tarafından dışlanması ve bitmeyen bir göçe gönderilmesi Suzan'ın yazdığı mektupta net ve yalın bir dilde belirtilmiştir. Yazar, bu mektupta göçmen sorununa dikkati çekmiş, yapıtın ilerleyen bölümlerinde bu soruna yönelik tutumla ilgili okurda merak uyandırmayı amaçlamıştır.

III. GÖÇÜN YARATTIĞI DURUMLAR

Yapıtta göçün sonuçları, azınlıklar ve yerli toplum arasındaki kültürel farklılıkların yarattığı çatışmadan kaynaklandığı için olumsuzluklar üzerine kuruludur. Bu çatışma figürlerin yaşam algılarındaki değişim üzerinden yapıtta işlenmiştir.

Yapıtın ilk bölümünde Almanya uzamı, figürler üzerinden faşist ve tehlikeli bir uzam olarak ele alınırken, Türkiye uzamı yapıtın başındaki figürler üzerinden güvenli ve huzurlu yaşayabilecekleri bir sığınak olarak ele almaktadır. Almanya uzamında yer alan toplumu faşist ve tehlikeli gören, bu nedenle de Türkiye uzamına kaçan figürler Gerhard, Elsa ve çocukları Suzan ile Peter olmuştur. Odak figürlerin simgelediği azınlık Yahudi kesiminin karşılaştığı toplumsal ve bireysel sonuçlar Gerhard ve Elsa figürlerinin üzerinden işlenirken yapıtın kronolojik olarak ilerleyen bölümlerinde göçün sonuçları Türk kimliği taşıyan Suzan, Sude ve Esra figürlerinde yarattıkları aracılığıyla okura aktarılmıştır.

Almanya'dan Türkiye'ye olan göçün yol açtığı sonuçların başında yalnızlık, ırkçılık ve kimlik arayışı yer almaktadır. Elsa, Suzan ve Sude figürleri üzerinden yansıtılan bu durumlar iç monolog, geriye dönüş ve özetleme anlatım teknikleri ile yapıtta verilmiştir. Yalnızlık durumu Elsa üzerinden, ırkçılık durumu Sude, Elsa ve Esra figürleri üzerinden ve kimlik karışıklığı Sude figürü üzerinden ele alınmıştır.

III. I. YALNIZLIK

Kanadı Kırık Kuşlar adlı yapıtta yaşanan yalnızlık duygusu, Esra ve Sude figürleri üzerinden toplumun göçebe bireylere karşı olan baskısının sonuçlardan biri olarak tanımlanırken, Elsa figürü üzerinden Almanya ve Türkiye uzamı arasında ortaya çıkan kültür çatışmasının bir sonucu olarak yaşanan bir durum olarak okura yansıtılmıştır.

III.I. I. ELSA

Elsa, Almanya'da doğan, Alman kültürünü benimseyen, fakat azınlık olduğundan dolayı Almanya'dan kovulup başka bir uzama sürülen bir figür olarak kurgulanmıştır. Elsa eşi Gerhard ve kızı Suzan'dan farklı olarak zorla getirildiği Türkiye uzamını benimseyememiş ve Türk toplumuna uyum sağlayamamıştır. Elsa'nın bu durumu onu toplum içinde yabancılaştırırken aynı zamanda onu Türk kimliğini benimseyen kızı ve eşi karşısında yalnızlaştırmıştır. Yazar, Elsa'nın toplum içinde olan yabancılaşmasını ve ailesi içinde yalnızlaşmasını iç monologlarla okura aktarmıştır. Yazarın Elsa'nın düşüncelerini ve duygularını aktarmak için iç monolog içeren anlatım kullanması, Elsa'nın gerçek düşüncelerini bir başka figüre iletemeyecek kadar yalnız olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. "*Sevmediği kahve, boğazına yapışıyor, tamamını akıttığını sandığı yaşlar, tekrar birikiyordu göz pınarlarında.*" (Kulin, 112) Elsa figürünün Türk toplumuna ve kültürüne uyum sağlayamaması ve kendini bu çevre içerisinde yalnız hissetmesi yazarın kullandığı betimlemelerde de dikkati çekmektedir. Alıntıda Türk kahvesi, Türk kültürünü simgelemektedir. Türk kahvesinin Elsa figürünün boğazına yapışması, Elsa'nın Türk kültürüne karşı olan yabancılığından duyduğu rahatsızlığı simgelemektedir. Ancak Elsa'nın bu rahatsızlığa rağmen kahveyi içmesi, Türk kültüründen kendisini tamamen soyutlayamadığının bir göstergesi olarak tercih edilen bir ayrıntıdır.

III.I.II. SUDE

Yapıtta Sude figürünün odak figür olarak alındığı bölümde, Türk toplumunun Yahudi azınlığa karşı olan olumsuz tutumuna yer verilmiştir. Türk toplumu, çoğunluktan farklı bir dine ve farklı ırka sahip azınlığı dışlaması odak figürün yaşadığı yalnızlığın temelini oluşturmaktadır.

Yapıtta Sude'nin yalnızlığının kaynağında Türkiye'de yaşanan ırkçılık ve toplumsal olaylar yer almaktadır. Bu durum, Sude'nin annesi, babası, Suzan ve Demir figürleri üzerinden işlenmektedir.

Siyasi olay ve olguların Sude'nin anne ve babasını etkilemesi ve toplumun Sude'yi Yahudi olduğundan dolayı dışlaması, Sude'nin siyasetten uzaklaşmasına ve toplum içinde yalnızlaşmasına neden olmuştur. *“Sude, o günden beri annesi ve babası ya yine sorguya alınırsa diye, hep bir güvercin tedirginliği içinde yaşadı. Memleketin halini, ilgilendiği için değil, yine onlara dokunacak bir durum acaba olur mu endişesiyle takip etti.”* (Kulin, 291) Sude'nin odak figür olarak ele alındığı bölümde Türk toplumu sadece Yahudilere karşı dışlamada bulunmamış, aynı zamanda farklı siyasi görüşe sahip bireylere de baskı yapmıştır. Sude'nin Türk hükümetinin sahip olduğu siyasi görüşe katılmayan bir aileye sahip olması ve ailesinin savundukları görüşten dolayı çeşitli sorunlarla karşılaşılıyor olması, Sude'nin Türk toplumundan ayrılmasına ve yalnızlaşmasına yol açmıştır.

Sude'nin Türk toplumundan uzaklaşmasında rol oynayan ırkçılık, Sude'nin yaptığı iç monolog üzerinden belirtilmiştir. *“Bunu sindirmesi, kabul etmesi gerekiyordu. Bu yaşına gelene kadar hiçbir sıkıntı yaratmamış olan durum, birdenbire taşınılması zor bir yük gibi omuzlarındaydı şimdi.”* (Kulin, 311) Sude'nin omuzlarında taşınılması imkânsız bir yük hissetmesi, Sude'nin toplumun Yahudi azınlığa karşı yaptığı ırkçılıktan etkilendiğini belirtmektedir. Sude'nin düşüncelerinin yansıtıldığı bu iç monolog, figürün maruz kaldığı ırkçılığa alışmak durumunda olduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye'de yaşanan ırkçılığın sona ermeyeceği ve Sude'nin dışlandığı toplum içinde yalnızlaşacağını göstermektedir.

III.II. IRKÇILIK

İrkçilik, yapıttaki her figürün karşılaştığı bir durum olmuştur. Fakat bu durumdan en çok etkilenen figürler Gerhard, Sude ve Esra figürleridir. Elsa ve Gerhrd figürleri, Yahudi dinine ait olduklarından dolayı hem Almanya'da hem de Türkiye'de ırkçılığa maruz kalmıştır. Gerhard'ın ırkçılığa karşı olan tepkisi, iç monologla, diyaloglarla ve karşıtlıklarla verilmektedir. Esra ve Sude

figürlerinde ise ırkçılık iç monolog ve diyaloglarla anlatılmaktadır. Sude ve Esra figürlerinin maruz kaldığı ırkçılık, Türkiye uzamında yer almaktadır. Yapıtta ırkçılık konusunda yapılan eleştiri, Yahudi ırkına sahip olan bireylerin yüzleştiği bir toplumsal gerçeklik olarak ele alınmaktadır.

III.II. I. GERHARD VE ELSA

Yapıtta, gçün neden olduğu ırkçılık sorunsalı Elsa ve Gerhard figürleri üzerinden Almanya ve Türkiye uzamları çerçevesinde ele alınmıştır. Kişilerin bu duruma karşı hissettikleri iç monolog ve diyaloglar üzerinden okura aktarılmıştır.

Gerhard, Türk toplumu ile tamamen karşıt olduğunu düşünen bir kişi olarak yapıtta yer almaktadır. Bu durum ile ilgili düşünceleri yazarın kullandığı bilinç akışı tekniği ile yansıtılmıştır. *“Almanya’daki zihniyetin bir benzeri... sürekli kaşınan milli duygular... basına, ifade özgürlüğüne getirilen yasaklar... feda edilen insanlar...tüm bunlar bu ülkede mi yakalamıştı onları.”* (Kulin, 142) Bu alıntıda görüldüğü üzere Gerhard, Türk toplumunun yaklaşımını anlamlandırmaya çalışırken Türkleri Almanlara benzetmektedir. Gerhard, tıpkı önceden Alman toplumunda gözlemlediği “milli duygular” ile birlikte çıkan ırkçılığın Türkiye’de de var olduğunu belirterek iki uzama ait olan toplumları birbirlerine benzetmiştir.

Elsa, eşi Gerhard gibi ırkçılık sorunuyla daha önce Almanya’da da karşılaşmıştır. Onun her iki uzamda da yaşadığı bu sorunun temelinde Yahudi olmasının yer aldığı yazarın kullandığı iç monologlarda görülmektedir. *“‘Yürü!’ diye buyurmuştu, Tanrıları. Yürü, yüksel anlamına alınırsa, eh, doğrusu her el attıkları işten yüzlerinin akıyla çıkmasını bilen insanlardı. Ama ‘Yürü’ aynı zamanda gez, dolaş hatta hiçbir yerde huzur bulama anlamına da gelebiliyordu.”* (Kulin, 110)

Elsa, hem Almanya’da hem de Türkiye’de ortaya çıkan ırkçılığın sebebini alıntıda verilen iç monologda görüldüğü üzere Yahudi olma durumuna bağlamıştır. Ayşe Kulin, Yahudi ırkına sahip

olan bireylerin toplumun yaptığı baskı ve dışlamalardan ötürü farklı uzamlara göç etmek zorunda kaldığı gerçeğini Elsa figürü üzerinden okura aktarmıştır. Yapıtta Elsa'nın düşünceleri üzerinden toplumun Yahudilere karşı uyguladığı baskıya dikkat çekilmiş ve bunu gerçekleştiren toplumlara karşı bir eleştiride bulunulmuştur.

III.II.II. SUDE

Yapıtta, ırkçılık sorunsalı Sude figürü üzerinden geriye dönüş tekniği kullanılarak okura aktarılmıştır. Yahudilere karşı yaklaşılan bu tutum, Suzan'ın Enver adlı yan figür ile olan diyaloglarında dikkati çekmektedir. “*Babam buna memnun olacak, Almanları çok sever... Hatta Hitler'e de hayrandır.*” Kesitte, Enver figürü Yahudi azınlığı dışlamaya başlayan Türk toplumunu temsil etmektedir. Enver'in babasının Hitler hayranı olması, Türk toplumunun Yahudi azınlıklara karşı baskısına karşı tepkisiz olmasına neden olmuştur. Almanların Yahudilere karşı olan baskısına karşı duyulan hayranlık, Enver'in ırkçı yaklaşımının temelini oluşturmaktadır.

III.II.III. ESRA

Yapıtta Esra figürü kendisini Türk olarak gren ancak Yahudi olduğu için toplum tarafından dışlanan bir kişi olarak kurgulanmıştır. Esra'nın yaşadığı bu sorun okul döneminin anlatıldığı ikinci zaman kurgusu oluşturularak geriye dönüş tekniği ile okura aktarılmıştır. “*Okul çıkışında, yanımdan koşarak 'Yahudi' diye bağırdı bana. Bir tur bana doğru koşarlarken öndekine çelme taktım... 'Neden bana Yahudi dediğinizi bilmiyorum ama asıl Yahudi sizsiniz! Sizi gidi korkak Yahudiler!' dedim.*” (Kulin, 347) Esra'nın on dört yaşında ırkçılığa uğraması onun yaşam algısının olduğu bu dönemde olumsuz bir bakış açısına sahip olmasına neden olmuştur. Bu durumun geriye dönüş tekniği ile verilmesi, okurun Esra figürünü daha iyi anlamlandırmasını sağlarken aynı zamanda bu sorunun geçmişten beri yaşandığını göstermektedir.

Türk toplumunun Yahudi kanına sahip olan bireylere karşı yaptığı baskı, yapıtın sonunda bir sığınak olarak betimlenen Türkiye uzamının yapıtın başında faşist olarak betimlenen Almanya uzamına benzetilmesiyle okura aktarılmıştır. Odak figürler tarafından yapılan bu benzetme, romanın en başında Suzan'ın Esra'ya yazdığı mektupta belirtilmiştir. “*Uzun yaşamış olan ben tarihin tekerrür ettiğini görebiliyorum. Ayrımcılık, nefret, şiddet ne acıdır ki, peşimizi bırakmıyor bizim.*” (Kulin, 11) Suzan'ın Esra'ya yazdığı mektubun içinde Yahudilere karşı yapılan ayrımcılığın farklı uzamlarda olduğunun belirtilmesi ve bu mektubun yapıtın başında yer alması, yapıtın temel sorunsalı olan göçün tanımlanmasında önemli rol oynamıştır. Aynı zamanda Elsa ve Gerhard'ın Almanya'dan ayrılmasının nedenlerinin de daha iyi anlaşılmasına olanak tanımıştır.

III. III. KİMLİK DEĞİŞİMİ

III. III. I. SUZAN

Suzan, Almanya'dan Türkiye'ye göç edilmiş Şiliman ailesinde Alman kimliğinden tamamen arınmış olan ilk figürüdür. Suzan annesi Elsa ve babası Gerhard'dan farklı olarak kendini bir misafir ya da bir göçmen olarak görmemiş, kendisini bulunduğu uzama ait bir Türk olarak hissetmiştir. “*Anne, Atatürk'ün kızılım ben. 'Bu cümleyi Türkçe söyledi Susy.*” (Kulin, 14) Küçük yaşta Türkiye uzamına getirilen Suzan figürünün yaşadığı kimlik değişimi, kendisi ve annesi Elsa arasında geçen diyaloglar ve Elsa'nın yaptığı iç monologlar üzerinden basit ve akıcı bir dille ele alınmıştır. Bu bölümlerde görülmektedir ki göçün küçük yaşta yapılmış olması kişiyi farklı etkilemektedir. Suzan, küçük yaşta tanıdığı Türk toplumuna kolaylıkla uyum sağlamıştır. Göç sonucunda iki kültür arasında sıkışarak iç çatışma yaşama durumu Suzan'da görülmemektedir. Türk toplumunun Atatürk'e karşı olan sevgisini bir Türk gibi hissetmesi değişiminin bir kanıtı olarak yapıtta yer almıştır. Almanya'dan Türkiye'ye yapılan zorunlu göç ile birlikte Suzan'ın ulusal kimliğinin değişmesi, Suzan'ın Türk uyruğuna geçerek ismini Susanne Ester Miriam Schlimman'dan Suzan Şiliman'a geçirerek değiştirmesinde de görülmektedir. “*Susy babası gibi*

duygu insanıydı, o yüzden Türk uyruğunda kaldı." (Kulin, 204) Suzan on sekiz yaşına basması ile Alman ve Türk uyrukları arasında resmi bir seçim yapmak durumunda kalmıştır ve adını da değiştirerek resmi olarak bir Türk vatandaşı olmuştur. Suzan'ın Türk kimliğini kabul etmesi ile birlikte bir "duygu insanı" olarak tanımlanmasının sebebi, Suzan'ın sahip olduğu ırktan bağımsız olarak büyüdüğü ve ait olduğu uzamı seçmiş olmasıdır. Doğduğu yer ile fazla bir yaşanmışlığa sahip olmamasından dolayı duygusal yakınlık kuramamış, henüz kültürel birikime sahip olmadığı içinde çatışma yaşamamıştır. Bu nedenle kolaylıkla uyum sağladığı Türk toplumuna dahil olmayı seçmiştir. "*Susy'nin Fatma'dan öğrendiği Türkçeyi, Karadeniz aksanıyla da olsa, Almanca'dan çok daha iyi konuşuyor olması sınırlarını bozuyordu.*" (Kulin, 145) Elsa figürü Suzan'dan farklı olarak Türk kimliğini benimsememiş, Türk toplumuna ve Türk kültürüne uyum sağlamaya çalışmamıştır. Elsa'nın Alman kimliğine sahip olması onu Türk toplumundan uzaklaştırırken, kızı Suzan'ın da bu topluma dahil olması, Elsa figürünü rahatsız etmektedir. Elsa'nın duyduğu rahatsızlık iç monologlarla yapıtta yer almıştır.

III.III.II. SUDE

Yapıtta yer alan Sude figürü, Suzan'ın kızı olup hem Yahudi hem de Türk kanı taşımaktadır. Sude'nin kimlik karışıklığına uğramasının sebebi, zamanla değişmiş, azınlık kesime karşı yapılan ırkçılığı artırmış bir toplumun içinde yaşamasıdır. Sude ilk önce kendisini bir Türk olarak görmüş, herhangi bir çatışma yaşamamıştır. Ancak içinde bulunduğu toplumsun siyasi yapısı nedeniyle kimlik değişimine uğramıştır. Yapıtta Sude'nin yaşadığı kimlik değişimi, toplumun yaptığı ırkçılığın bir sonucu olarak gösterilmiştir. *Sude'nin kırık kalbinin içi bomboştur. Kendini hiçbir dine ait hissetmediği gibi, hiçbir kimseye sevgi de duymuyordu.*" (Kulin, 312) Sude'nin kendisini hiçbir dine ve hiçbir millete ait hissetmemesinin sebebi, bulunduğu toplumun farklı dine veya farklı

inanişsa sahip azınlığı dışlaması olmuştur. “Din” ve “ırk” kavramlarını insanlar arasında ayrıma ve çatışmaya neden olduğu dışuncesiyle reddetmiştir.

IV. SONUÇ

Ayşe Kulin’in “Kanadı Kırık Kuşlar” adlı yapıtı, zorunlu göç eyleminde bulunmuş Yahudileri temsil eden odak figürlerin farklı uzam içinde karşılaştıkları toplumsal gerçeşlikleri işleyen bir göç edebiyatı ürünü olarak değerlendirilmiştir. Yapıtta 1930’lu yıllardan 2016 yılına kadar Türk toplumunun azınlık üzerindeki etkisi, toplumsal gerçeşler ve yazarın bu gerçeşlere karşı olan eleştirisini üzerinden ele alınmıştır. Bu toplumsal gerçeşlik, Yahudi ırkına sahip olan bireylerin çeşitli uzamlarda dışlanması ve toplum tarafından göçe zorunlu bırakılması olmuştur.

Yapıtta yer alan figürler kurgusal olmakla birlikte, yapıtta belirtilen siyasi ve toplumsal olgular, Ayşe Kulin’in yaptığı tarihi araştırmaları yansıtmaktadır. Romanda yer alan siyasi olgular, figürler arasında geçen diyaloglar aracılığıyla yalın bir dilde betimlenmiştir. Yapıtta yer alan toplumsal sorunlar ve bu sorunların Türkiye’de yaşayan göçmen Yahudi azınlık üzerindeki etkisi ise geriye dönüş, iç monolog ve mektup teknikleriyle okura aktarılmıştır. Bu teknikler üzerinden yansıtılanlara bakıldığında göç sorununun beraberinde birtakım sıkıntılarını da getirdiği görölmüştür. Bunlar yapılan çalışmada üç başlık altında toplanmıştır: yalnızlık, kimlik arayışı ve ırkçılık.

Yapıtta göç durumu ile birlikte ortaya çıkan bireysel ve toplumsal sonuçları işlerken yazarın herhangi bir uzamın göçmen kesimi içinde bulunan bireylerin toplum tarafından dışlandığı ve en sonunda tekrar göç etmek zorunda kaldığı gerçeğini eleştirdiği görölmektedir. Yapılan eleştiri, yapıtın başında ve sonunda farklı figürler üzerinden tekrar edilmiştir. Toplumda azınlığı oluşturan, bu nedenle dışlanan insanların aidiyet sorunu yaşadığı görölmüştür. Bu bağlamda yapıtın adıyla içerik arasında bağlantı kurulduğunda “kuş”un göç eden kişiyi, “kanadı” kırık” olmasının ise göç

nedeniyle aldığı zararları simgelediği görülmektedir. Yapılan bu çalışma sonucunda yapıtta göç olgusunun birey üzerindeki yıkıcı etkisinin temelinde göç edilen yerin özelliklerinin ve yerli toplumunun olduğu görülmüştür.

V. KAYNAKÇA

Kulin, Ayşe. Kanadı Kırık Kuşlar. İstanbul, Everest Yayınları, 2016.